

اولین بنای حرم مطهر حضرت عباس(س) در دوران حکومت مختار ساخته شد

علم الهدی گفت: قبر اصلی حضرت عباس(س) در داخل سرداب قرار گرفته است و سال هاست که اطراف قبر حضرت عباس آب در جریان و گردش است.

علم الهدی گفت: قبر اصلی حضرت عباس(س) در داخل سرداب قرار گرفته است و سال هاست که اطراف قبر حضرت عباس آب در جریان و گردش است. این آب تا به حال هیچ گونه آسیبی به پایه و بنای حرم وارد نکرده است.

خبرگزاری مهر- گروه دین و آئین- نگار احد پور اقبلاغ: چهارم شعبان مصادف است با سالروز میلاد باسعادت قمر منیر بنی هاشم، حضرت ابوالفضل العباس (ع)، است که با زمزمه نام ایشان، فداکاری، ایثار، فضیلت، رشادت، زهد و تقوای الهی، فتوت و جوانمردی در ذهن ها متبلور می شود. همو که همگان او را با شجاعت و دلیری می شناسند و در زیارت ناحیه مقدسه نیز به صورت اختصاصی بیانات بلندی در مورد ایشان وجود دارد و این به سبب غرق بودن ایشان در معرفت به ولایت است.

حرم مطهر حضرت ابوالفضل العباس (س) در طول تاریخ دستخوش تغییرات و اتفاقات فراوانی شده است. از این روز در این خصوص با حجت الاسلام و المسلمین سیدمحمدباقر علم الهدی، پژوهشگر تاریخ اسلام به گفت و گو پرداختیم که در ادامه حاصل آن را می خوانید:

حجت الاسلام سیدمحمدباقر علم الهدی در خصوص ویژگی های این مکان مقدس گفت: اینکه یک مکان طرفداران زیادی داشته باشد و عده زیادی علاقه مند باشند و آرزوی دیدار آن را در دل بپرورند، فرصتی است که نصیب هر بنایی نخواهد شد. بناهایی که این خصوصیت را دارند باید ویژگی های خارق العاده و جالب توجه زیادی داشته باشد تا خیل عظیمی از مردم در سراسر جهان دوست داشته باشند تا حداقل یک بار حتی تا نزدیکی بنای مذکور رفته و آن را تماشا کنند. حرم حضرت عباس (س) یکی از این اماکن است. این حرم نزد مردمانی که شرافت و معرفت را به خوبی درک می کنند، شکوه و عظمت بسیار زیادی داشته و کمتر کسی را می توان یافت که دوست نداشته باشد به این حرم قدم بگذارد.

وی افزود: حرم حضرت ابوالفضل (ع) در فاصله بسیار کمی از حرم امام حسین (ع)، در شمال شرقی آن واقع شده و فاصله ای که بین حرم این دو بزرگوار وجود دارد را بین الحرمین می نامند. این حرم بیش از ۱۰ هزار متر مربع مساحت داشته و در ساختمان آن بخش هایی مانند ضریح، رواق، گلدسته، ایوان، صحن، گنبد که با به سبک و سیاق معماری اسلامی ساخته شده اند دیده می شود. اطلاعات تاریخی در مورد این بنا خیلی کم است و برخی اعتقاد دارند که تاریخ حرم امام حسین و حرم حضرت ابوالفضل از یکدیگر جدا نبوده و هر اتفاق و یا مرمت و نوسازی که برای حرم امام حسین به وقوع می پیوسته همان اتفاق نیز برای حرم حضرت ابوالفضل می افتاده است.

این پژوهشگر تاریخ اسلام با اشاره به ساخت اولین بنای این حرم مطهر عنوان کرد: مختار ثقفی در دوران قدرت و حکومتش اولین عمارت را بنا گشت و بعد از این عمارت و به طور کلی تمام شهر کربلا کم کم رو به آبادانی نهاد، ولی هارون الرشید در سال ۱۷۰ قمری دستور خراب کردن آن را داد. عمارت دوم در عصر مأمون از نو ساخته شد. در سال ۲۳۲ قمری متوکل عباسی بر مسند خلافت نشست و دستور تخریب کامل حرم حسین بن علی (ع) و حرم عباس بن علی (س) و تمامی شهر کربلا را داد و پس از تخریب، تمامی منطقه را شخم زدند و به آن آب بستند. المنتصر، خلیفه عباسی، بر خلاف سیاست پدر خود متوکل با شیعیان روش دوستانه و صمیمانه ای داشت. وی اموال زیادی بین علویین تقسیم کرد و حکم به تعمیر بنای شهر کربلا و حرم عباس بن علی داد. در نتیجه، کربلا در عصر او رونق یافت و زائرین این حرم ها از اطراف به سوی کربلا سرازیر شدند.

در سال ۲۳۲ قمری متوکل عباسی بر مسند خلافت نشست و دستور تخریب کامل حرم حسین بن علی (ع) و حرم عباس بن علی (س) و تمامی شهر کربلا را داد و پس از تخریب، تمامی منطقه را شخم زدند و به آن آب بستند. المنتصر، خلیفه عباسی، بر خلاف سیاست پدر خود متوکل با شیعیان روش دوستانه و صمیمانه ای داشت. وی اموال زیادی بین علویین تقسیم کرد و حکم به تعمیر بنای شهر کربلا و حرم عباس بن علی داد

وی تصریح کرد: در سال ۲۶۷ قمری عضالدوله دیلمی وارد بغداد شد، سپس به زیارت کربلا و نجف شتافت و دستور داد مرقد عظیم و باشکوهی برای عباس بن علی بنا کنند. بنای مزبور در سال ۲۶۷ قمری آغاز شد و در سال ۳۷۲ پایان یافت و عمارت امروزه حرم عباس بن علی از عضالدوله است که از شکوه و عظمت خاصی برخوردار است. پس از تأسیس دولت جلاپریان در ایران و به قدرت رسیدن شیخ حسن ایلکانی در سال ۷۴۰ قمری، سلطان اویس (فرزند شیخ حسن) تعمیرات این آرامگاه را شروع

کرد که در عصر فرزندش، سلطان احمد، در سال ۷۸۶ پایان یافت و هدایای زیادی از ایران به آستانه مزبور ارسال شد.

استاد حوزه علمیه تهران با اشاره به تغییرات بنای حرم حضرت ابوالفضل العباس (ع) در عصر صفویه عنوان کرد: شاه اسماعیل صفوی ۲۵ جمادی الثانی ۹۱۴ قمری فاتحانه وارد بغداد شد و مورد استقبال بی نظیر شیعیان قرار گرفت. وی سپس در روز بعد، یعنی ۲۶ جمادی الثانی، به سمت کربلا حرکت و یک شبانه روز در حرم حسین بن علی معتکف شد و سپس به حرم عباس بن علی رفت و دستور تعمیرات وسیعی را در آن آرامگاه صادر و دوازده قندیل از طلای خالص به نام دوازده امام را که با خود آورده بود به حرم عباس بن علی اهدا کرد و تمامی حرم و رواق ها را با فرش گرانبهای ابریشم بافت اصفهان مفروش نمود و خدمه مخصوصی نیز برای نگاهداری و روشنایی قندیل آستانه استخدام کرد که تبار آن امروزه با عنوان (آل قندیل) در کربلا شهرت دارد. اسماعیل صفوی، همچنین دستور کاشی کاری گنبد صادر کرد که تا سال ۱۳۰۲ قمری کاشی کاری باقی بود.

وی افزود: در سال ۱۱۵۳ قمری نادرشاه هدایای زیادی به حرم عباس بن علی ارسال داشت و تعمیرات وسیعی در آن آرامگاه انجام گرفت. سپس در ۱۸ ذی الحجة الحرام سال ۱۲۱۶ قمری، که انبوه مردم برای درک زیارت عید غدیر از کربلا به نجف اشرف رفته بودند، سعود بن عبدالعزيز وهابی فرصت را مغتنم شمرده و با لشکری عظیم به شهر کربلا حمله برد و حکم به تاراج تمامی شهر داد و آستانه حرم عباس بن علی (س) را نیز خراب کرد و تمامی هدایای سلاطین و ملوک صفویه و نادرشاه و قندیل های طلا و نقره و غیره را به یغما برد.

علم الهدی تصریح کرد: در دوره قاجاریه در زمان فتحعلی شاه قاجار پس از حمله وهابی های سعودی به کربلا و رسیدن خبر به ایران، مردم ایران با همراهی دولت ایران کمک های بسیاری به شهر کربلا نمودند و تمامی خرابی های وارد شده را ترمیم کردند. حرم عباس بن علی نیز تعمیر شد و از جمله این تغییرات، نصب ضریح نقره اهدایی فتحعلی شاه قاجار بود که در سال ۱۲۲۷ قمری انجام گرفت. تعمیرات آرامگاه در طول دوران قاجاریه قطع نشد و ناصرالدین شاه کاشی کاری گنبد را تجدید کرد (در سال ۱۳۰۴ قمری کاشی کاری صحن، و در سال ۱۳۰۵ قمری کاشی کاری گنبد انجام یافت). همچنین، شیخ عبدالحسین تهرانی، معروف به شیخ العراقین، با استفاده از یک سوم میراث (ثلث) میرزاتقی خان امیرکبیر تعمیرات وسیعی در آستانه مزبور انجام داد. بازسازی بین الحرمین و حرم های حسین بن علی و عباس بن علی به صورت گسترده بازسازی و تعمیر شدند و ساختمان های بسیاری در اطراف آن طراحی و ساخته شدند.

وی با اشاره به بخش های مختلف این حرم مطهر تصریح کرد: حرم از ضریح، رواق، ایوان، گنبد و گلدسته تشکیل شده و در زیر بنای حرم یک راهرو ساخته شده که درب ورودی آن به یکی از رواق های حرم باز می شود و بدین طریق می توان به مدفن حضرت عباس (س) رسید.

وی تصریح کرد: حرم مطهر حضرت عباس (ع) دارای چند ورودی به نام های باب صاحب الزمان که در کنار باب الامام الحسین قرار دارد، باب الفرات، در شرق صحن حضرت عباس واقع شده است، باب الامام موسی بن جعفر نیز در زاویه غربی صحن ساخته شده است. باب صاحب الزمان نیز در کنار باب الامام الحسین (ع) قرار گرفته است. باب الامام علی الهادی را در زاویه شمال شرق صحن احداث کرده اند. باب الامیر را هم در شرق صحن حضرت عباس ساخته اند. باب الامام الحسین در کنار باب الامام الحسن قرار دارد. از باب الامام موسی بن جعفر که در زاویه غربی صحن به حرم وارد شوید. باب القبله هم در جنوب صحن واقع شده است.

علم الهدی گفت: در حرم حضرت ابوالفضل چهار رواق در چهار طرف اصلی ضریح قرار دارد و سقف ها و دیوارهای آن به طرز زیبایی آئینه کاری شده است. رواق شمالی به زیر زمین راه داشته و در رواق شرقی نیز ۵ مقبره وجود دارد. رواق جنوبی با داشتن سه در به ایوان طلا متصل شده است.

وی افزود: ایوان طلا در قسمت جلویی گنبدخانه قرار دارد و مساحت آن نیز ۳۲۰ متر مربع است. در نمای خارجی این ایوان آجرهای مسی و طلائی رنگ به کار برده شده است. گنبد حرم حضرت ابوالفضل ۱۲ متر قطر و ۳۹ متر ارتفاع داشته، نیم کره ای است و پنجره هایی با قوس های کمان ابرویی دارد که به سمت بیرون باز می شوند. بر روی نمای داخلی این گنبد با رنگ سفید، آیاتی از قرآن نوشته شده است. در ساخت این گنبد ۶۴۱۸ خشت طلا به کار گرفته شده است.

گلدسته های حرم

وی افزود: گلدسته های حرم از دیگر بخش های حرم حضرت ابوالفضل هستند که در گوشه ایوان طلا و در کنار دیوار حرم واقعند و ارتفاع آنها به ۴۴ متر می رسد. قبلاً تنها نیمه بالایی این گلدسته ها با ۲۰۱۶ خشت طلا پوشانده شده و نیمه پایینی نیز از آجر و کاشی پوشانده بودند اما در سال ۱۳۸۸ تا سال ۱۳۸۹ تولید حرم، گلدسته ها را بازسازی کرد و نیمه پایینی را نیز طلاکاری کرد.

گفته می شود که برای این طلاکاری حدود ۱۰۸ کیلو طلا استفاده شده است. صحن حرم حضرت ابوالفضل ۹۳۰۰ متر مربع مساحت دارد و ۴ ایوان نیز در آن ساخته شده است. سقف تمام ایوان ها مقرنس های و قوس های هندسی زیبایی داشته و هر کدام از آنها حجره ای دارند که معمولاً جلسات علوم دینی در آن برگزار می شود.

علم الهدی خاطرنشان کرد: قبر اصلی حضرت عباس در داخل سرداب قرار گرفته است و سال هاست که اطراف قبر حضرت عباس آب در جریان و گردش است. این آب تا به حال هیچ گونه آسیبی به پایه و بنای حرم وارد نکرده و این از جمله موارد عجیبی است که در مورد آن می توان ذکر کرد. افرادی که توانسته اند قبر اصلی حضرت عباس را مشاهده کنند ممکن است برایشان این سوال پیش آمده باشد که چرا این قبر کوچک است در صورتی که حضرت عباس قد و قامت بلند داشته اند؟ از بزرگان عالم شیعه این سوال پرسیده شده و جواب داده شده به وحشی گری هایی اشاره می کند که در زمان شهادت حضرت عباس مرتکب شده اند و ایشان را با ضربات شمشیر قطعه قطعه کرده اند. به همین دلیل است که علیرغم قد و قامت رشید ایشان، این قبر امروزه اندازه کوچکی دارد.

سرداب حرم حضرت عباس ۴ متر پایین تر از سطح قرار گرفته و یکی از مهم ترین ویژگی ها و مشخصه های بارز آن شیرین بودن، خالص بودن، طعم بی نظیر و ناب و پاکی آبی است که در این سرداب جریان دارد

سرداب حضرت عباس

وی با اشاره به سرداب حرم حضرت ابوالفضل (ع) گفت: سرداب حرم حضرت عباس ۴ متر پایین تر از سطح قرار گرفته و یکی از مهم ترین ویژگی ها و مشخصه های بارز آن شیرین بودن، خالص بودن، طعم بی نظیر و ناب و پاکی آبی است که در این سرداب جریان دارد. مساحت این سرداب به اندازه مساحت حرم و رواق های قرار گرفته اطراف آن است و دیوارهایی ضخیم تر نسبت به دیوارهای حرم دارد. برای آنکه بتوانید به داخل سرداب وارد شوید باید از شمال شرقی حرم و از یک درب چوبی عبور کنید. بعد از عبور از این درب باید اتاقی که عرض آن ۲.۱۸ متر است را نیز پشت سر گذاشته و به اتاق دیگری راه پیدا کنید. وقتی از این دو درب گذر کردید به یک درب آهنی می رسید و بعد از این درب آهنی نیز، یک نردبان قرار گرفته است. با این نردبان به یک راهرو و دالان راه پیدا خواهید کرد و از آنجا نیز می توانید وارد راهروی دیگری شوید که رواق های زیر حرم را دور می زنند. با پشت سر گذاشتن این مسیر در نهایت نیز به محوطه اصلی سرداب خواهید رسید. برخی اعتقاد دارند که این آب خود را مدیون حضرت عباس می داند و به همین دلیل است که بی وقفه می جوشد و اطراف حرم حضرت عباس را طواف می کند. نکته تعجب بر انگیز در مورد آب این سرداب آن است که آب موجود در آن هیچ وقت بوی بدی نگرفته و طعم خوش و گوارای آن تغییر پیدا نخواهد کرد. این مورد زمانی برای شما شگفت انگیزتر می شود که از داخل حرم خارج شده و به سرداب هایی که در ساختمان های اطراف قرار دارند می روید. آب موجود در این سرداب ها بسیار بد بو و بد رنگ است، با جلبک و خزه پوشانده شده و منظره بسیار زشتی پیدا کرده است. تنها دلیلی که برای این واقعه می توان عنوان کرد راکد بودن و ثابت ماندن آب در یک محل است. در صورتی که آب اطراف حرم حضرت عباس نیز در یک محیط بسته و راکد قرار دارد اما هرگز رنگ، طعم و بوی آن تغییر نکرده و این تنها یکی از معجزاتی که شما می توانید در حرم ایشان مشاهده کنید.

علم الهدی گفت: ضریح شریف حضرت عباس از جنس طلا و نقره ساخته شده است و بر روی صندوقی که قبر را احاطه کرده است قرار دارد. در دوران صفویه یک ضریح بر روی قبر حضرت عباس قرار گرفت و در سال های بعد مورد مرمت و تعویض قرار گرفت. در سال ۱۲۳۶ هجری قمری، محمد شاه قاجار دستور دارد تا سازه و ضریحی از جنس نقره بر مرقده ایشان بسازند و در سال ۱۲۸۵ قمری نیز مجدداً با حمایت آیت الله سید محسن حکیم ضریح موجود در آن زمان مجدداً با ضریح دیگری تعویض شد. ضریح مذکور، در ایران و توسط ایرانی ها ساخته و برای ساخت آن نیز حدود ۲ هزار کیلو نقره و ۴۰ کیلو طلا به کار گرفته شد. در سال ۱۲۹۵ هجری شمسی این درب مجدداً تعویض شد. ساخت این ضریح در کشور عراق انجام شد و ساخت آن ۵ سال طول کشید.